

A diuin & humidum: aetas calida & sicca, breuissimos: Autumnus longiores. Id quoque testantur ea, quae capiti admoventur aegrotis ad somnum conciliandum: quanto enim frigidiora illa fuerint, tanto efficaciora euadunt: Quae quidem satis probant, frigiditatem, frigidumque humorem, vim habere somnum inducendi, nequaquam verò calidum, nisi sibi humidam qualitatem adiungat, qua grauet & repleat: quòd ardentibus febres, & omnes alij morbi biliosi ostendunt: fit enim in illis vigilia, quae aegrotantes nonnunquam perimit, eo quod somnus nulla arte conciliari possit. Illud verò quod dicitur pueros multum dormire, causam non habet propinquam, humorem calidum, & humidum, sed vaporem copiosum, qui ex plurimo humore, quo illi abundant, ad caput ascendit. Quòd si calidus, & humidus humor, somnum facit, non tamen ratione caloris, sed humoris, illius est causa: adeò ut humor solus, vel cum frigore, aut calore, somni sit author. At si illi dabimus calidum, & humidum humorem ob utramque qualitatem, somnum excitare, non tamen propterea sequitur, perpetuò talem, & nequaquam frigidum, & humidum esse posse, qui somnum faciat. Sed in quo quæso genere humoris, illum ponemus, quem volumus calidum esse, & humidum, ex vaporeque genitum? Quum enim nullus talis sit humor præterquam sanguis in corpore animantium: necessarium erit fateri, ex uapore sanguinem, & ab hoc somnum gigni, quod quidem absurdum omnibus videri arbitror: Nam ex vapore si quispiam fit humor, aquosus necessario est. At qui aquosus est in corpore humor, aut in alia quacunque re, non calidus, sed frigidus est, quod ipse etiam Aristoteles testatur, quum ait in libro de Somno, & vigilia, pituitam & sanie[m] ex vapore gigni: pituita autem, omnium quae sunt in corpore, eo etiam aethere, frigidissima, & humidissima. Quòd sit vt hæc inter se euidenter pugnent, somnum inquam fieri à calido humore, & hunc ex vapore gigni, pituitamque esse. Cæterum illius opinionem id euidenter refellit, quòd eo concessio, quod falsum esse ostendimus, calidum & humidum esse humorem, qui somnum affert, non tamen possit ille docere, somnum fieri ex descensu illius, vel alterius cuiuscunque humoris. Primùm enim grauitas capitis, quae vrget inclinatos ad somnum, ostendit materiam in ipso capite contineri, & nequaquam descendisse in subiectas partes. Deinde viam docere non potest, per quam humor ille decurrens, calorem ad cor repellat. Vult enim eum per venas descendere, quod sanè necessarium non est, magisque per alias partes. Nam quum gula, palatum, nares, cerebro subijciantur, ad illius humores, & excrementa recipienda, à natura constituta, ratio vtique conuincit: quod experientia pariter testatur, vt vniuersus humor, aut certè maxima illius pars, per vias illas patètes, & e directo subiectas cerebro, quo ipse humor suo pondere sponte labitur, ferri debeat. Itaque si ad ventriculum relabuntur humores, vnde prius vapores ascenderunt ex concoctione cibi, nequaquam impeditur caloris motus: nimirum cum calor, non à ventriculo, sed à corde proficiscatur in uniuersum corpus per arterias, & venas. Quod si pars quaedam humoris dicatur per venas descendere, non tamen ob id fiet, vt calor ad cor repellatur, potius quam ad aliam partem: quoniam venae, quae cum capite coniunguntur, in scapulas, & thoracem, non autem in ipsum cor, nisi per multos anfractus, & intercedentes plurimas diuisiones, terminantur. Quod si ita est, quur cõtinuò in illis partibus, tremores præter naturam, instant somno, aut iam dormientibus, venis ruptis, aut apertis eorum orificijs, sparsoque humore per musculum, vbi via non patet, per quam illi extra ferantur, præsertim quòd deorsum pelli humorem dicatur, tanquam grauantem ipsum cerebrum. Vbi enim pellente natura, humores mouentur, modus ita teneri non potest, ut tantum solum influat, quantum ipsa uasa continere sunt apta: sed quicquid molestat, extrudi oportet, & tunc uasa aperiri, repletiq; uicinas partes, atque ex ea fluxione, tumores præter naturam excitari. Quod si uelit recta ad cor ferri humorem hunc, anatomè repugnante, quid prohibet, quo minus aliquando tanta ruat humorum copia, ut cordis calorem penitus extinguat? Ac profectò non aliquando, sed semper oporteret, quum somnus sit, calorem in corde summergi: alioquin manente illius parte ualida, sensus omnino ociari, necessariu[m] non est: siquidè ad portionem caloris natiui, actiones partium, quibus ille adest, exercentur. Non ne etiam urget hanc opinionem Galeni ratio, quae habetur libro de Causis symptomatum. Nam si somnus sit ex humore descendente ad cor, quur pulmo humidissima pars, multisque uasis humore plenis abundans, & cor uniuersum amplectens, somnum, eumque perpetuò, non parit? aut cur opus est à cerebro humorem ducere, præsertim si eum calidum esse oportet? quippe cum pulmo huiusmodi materiam, per communes uenas, & arterias, cordi abunde suppeditare ualeat. Quomodo dicere illud etiam potest concoctionem cibi perfici, si calor humoris copia potius opprimatur, quam roboretur, cordisque calor refrigeratur: sequitur enim refrigerationem cruditas, concoctione[m] calorem. At quum repelli calorem ad cor sciebat, quo pacto cibi per somnum probe conficiuntur? oportet enim ad uentriculum contractionem caloris fieri, si concoctio, quae in eo obitur, probe fieri debet. Sed demus hæc omnia Aristoteli, nepe ex uapore omnem somnum fieri, uaporemque conuerti à cerebri frigiditate in humorem, qualemcunque uelit, & postea illum per uenas descendere, caloremque ascendente[m] ad cor repellere: non tamen propterea ostendere poterit, somnum excitari. Cum enim ponat eum fieri in corde, augeatur aut in eo per somnum natiuus calor, actiones cordis optimè exerceri tunc esse necesse. Vt. n. concoctiones in uentriculo per hyemem, contracto calore felicissimè